

Маріупольський державний університет
Факультет іноземних мов
Кафедра прикладної філології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протоколом засідання
Вченої ради факультету
іноземних мов
№ 5 від 18.12.2024

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

спеціальність 035 Філологія
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація 035.034 Слов'янські мови та літератури (переклад
включно), перша - російська
(назва спеціалізації)

освітньо-професійна програма Переклад, міжкультурна та ділова
комунікація (російська, польська)
(назва програми)

факультет іноземних мов
(назва факультету)

Київ 2024

Програма проведення атестаційного екзамену зі спеціальності для студентів денної форми навчання ОС «Бакалавр» за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.034 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), за освітньо-професійною програмою «Переклад, міжкультурна та ділова комунікація (російська, польська)»

Розробники: д.філол.н., професор кафедри прикладної філології О.М. Сухомлинов, к.філол.н, доцент кафедри прикладної філології Н.А. Гайдук.

Рецензенти: к.філол.н, зав.кафедри прикладної філології Педченко О.В.

Схвалено кафедрою прикладної філології
Протокол № 5 від 17 грудня 2024 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету іноземних мов
Протокол № 5 від «18» грудня 2024 р.

©. Кафедра прикладної філології, 2024

©. МДУ, 2024

ЗМІСТ

1. Зміст.....	3
2. Пояснювальна записка.....	4
3. Зміст програми.....	8
3.1. Теоретичний матеріал.....	8
3.2. З сучасної російської мови.....	14
3.3. З практичного курсу польської мови.....	16
4. Орієнтовні завдання екзаменаційних білетів.....	19
5. Критерії оцінювання	20
6. Список рекомендованої літератури.....	22

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Державна атестація бакалаврів зі спеціальності 035 Філологія ОП «Переклад, міжкультурна та ділова комунікація (російська, польська)» здійснюється Державною Екзаменаційною Комісією після завершення навчання на цьому освітньо-кваліфікаційному рівні та повного виконання навчального плану.

Вступний іспит проходить у письмовій формі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom та Навчального порталу Moodle МДУ протягом 2 годин.

Атестаційний екзамен зі спеціальності є важливим етапом перевірки та оцінки ступеня підготовки у ЗВО фахівця-перекладача освітнього ступеню “Бакалавр” та становить особливу комплексну форму контролю.

Програма атестаційного екзамену побудована у відповідності до вимог державного стандарту вищої освіти в Україні.

Мета екзамену – оцінка рівня підготовки перекладачів-славістів освітнього ступеню “Бакалавр”.

Завдання екзамену:

- перевірити знання з мови методом свідомого зіставлення систем обох мов (тієї, що вивчається та рідної);
 - виявити навички цілісного осмислення мовного матеріалу, аналізу і оцінки його з точки зору різноманітних порівняльно-перекладацьких позицій;
 - визначити ступінь ознайомлення студентів з теоретичними основами перекладацької практики та набуття навичок і вмінь перекладу (усно-усного, письмово-усного – повного послідовного і реферативного, письмово-письмового повного і реферативного).
- Атестаційний екзамен перевіряє оволодіння ЗВО такими компетентностями:**

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	КІ-1
Загальні компетентності	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	КЗ-3 КЗ-4 КЗ-5 КЗ-7 КЗ-10 КЗ-11
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії російської та польської мов. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і	КП-2 КП-3 КП-6

	регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та перекладацький аналіз текстів різних стилів і жанрів.	КП-8 КП-10
--	--	--------------------------

Кваліфікаційний екзамен перевіряє досягнення ЗВО таких результатів навчання

Результати навчання	Шифр результату навчання
1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.	РН 1
7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	РН 7
8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію російської та польської мов і літератур і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.	РН 8
10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.	РН 10
11. Знати принципи, технології та прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів	РН 11
	РН 12
	РН 14

і стилів державною та іноземними мовами. 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють. 14. Використовувати російську, польську та українську мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя. 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та перекладацький аналіз текстів різних стилів і жанрів. 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції перекладознавства, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.	РН 15 РН 16 РН 17
--	--

Програма атестаційного екзамену містить питання з Теорії перекладу, Сучасної російської мови, Практичного курсу польської мови - відповіді на які дозволяють виявити рівень професійної підготовки філолога та виявлення практичних навичок з синтаксичного розбору речення і цілісного аналізу художнього тексту.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступний іспит проходить у письмовій формі за допомогою ресурсу Moodle на Навчальному порталі МДУ у формі тесту, який перевіряє теоретичні знання і письмової відповіді (переклад тексту, аналіз тексту) які перевіряють практичні вміння. Тест складається з 50 питань, що передбачають вибір правильної відповіді із запропонованих, яка оцінюється у 1 бал, практичні завдання оцінюються по 25 балів.

З ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

(складені відповідно до програми підготовки студентів освітнього ступеня “Бакалавр”)

Становлення і розвиток теорії перекладу. Значення терміна «теорія перекладу» в перекладознавстві. Напрями, завдання, методи дослідження лінгвістичної теорії перекладу. Основні етапи становлення та розвитку лінгвістичної теорії перекладу. Статус теорії перекладу.

Переклад як акт міжмовної комунікації. Сутність міжмовної комунікації. Види мовного посередництва. Сутність перекладу.

Мовні та позамовні аспекти перекладу. Компоненти перекладацької діяльності; їх співвідношення. Схема процесу перекладу з урахуванням його мовних та позамовних аспектів. Міжкультурна комунікація як вторинна моделювальна система у процесі перекладу; роль фонових знань і правильного осмислення предметної ситуації у процесі перекладу. Комунікативна ситуація. «Парадокси» перекладу, що детермінують переклад. Мовні та позамовні детермінанти перекладу.

Еквівалентність та адекватність перекладу. Концепції еквівалентності. Перекладність.

Семантичні аспекти перекладу. Значення і сенс. Семантична еквівалентність; референційна еквівалентність.

Перекладацькі трансформації. Типи перекладацьких трансформацій на компонентному підрівні семантичної еквівалентності. Мотиви і типи перекладацьких трансформацій на референційному підрівні семантичної еквівалентності.

Текст як одиниця комунікації. Текст як мовна одиниця, структурована і організована за певними правилами. Вербальна комунікація і текст. Усний та письмовий текст. Текст як продукт мовленнєвої діяльності. Текст як багаторівнєве утворення. Властивості тексту. Успішне сприйняття тексту на перцептивному і тезаурсно-концептуальному рівнях як обов'язкова умова всіх видів взаємодії тексту з особистістю адресата.

Картина світу і когнітивно-прагматичні властивості тексту: онтологічні та прагматичні логічні класи в тексті. Внутрішня організація класів у тексті.

Загальні проблеми опису функційних стилів. Жанрова своєрідність функційного стилю. Функційно-стилістична типологія текстів. Проблема жанрової впорядкованості. Варіювання як здатність функційного стилю до взаємодії і взаємопроникнення.

Тема і мовні засоби її вираження. Лінгвістичний аспект теми. Концепції теми. Текстема. Макроструктура тексту.

Надфразова єдність. Реляції і актуальне членування на рівні надфразової єдності. Смислові типи надфразової єдності. Стилістичні засоби інтеграції надфразової єдності й тексту. Надфразова перспекція.

Одиниці перекладу і членування тексту. Види контекстуальних залежностей.

Лінгвістична прагматика і переклад. Взаємодія мовного акту і контексту. Прагматизація значення і її наслідки. Прагматична характеристика вербальної комунікації. Умова правильної інтерпретації тексту. Прагматична спрямованість тексту.

Пресупозиції. Класифікація пресупозицій. Прагматичні

пресупозиції.

Прагматичні відношення в перекладі. Комунікативно-прагматична еквівалентність. Переклад як особливий вид співвіднесеного функціонування мов. Прагматичні відношення, що характеризують переклад як акт міжмовної і міжкультурної комунікації. Прийоми при передачі діалектної мови і просторіччя. Проблема передачі індивідуальних мовних характеристик. Передача ситуативної диференціації в тексті перекладу.

Комунікативна інтенція відправника. Акт мовного спілкування. Функції мови. Важливість розмежування різних типів функційної еквівалентності.

Комунікативна установка перекладача. Перекладацькі ситуації. Переклад і види інформації. Значення фонових знань для перекладача. Умови успішного комунікативного акту за участю перекладача.

Закономірності мови міжкультурного спілкування. Переклад – особливий вид співвіднесеного функціонування мов. Мовна картина світу. Взаємозв'язок мови і культури.

Лексико-фразеологічні проблеми перекладу

Види лексико-фразеологічних відповідників згідно з теорією закономірних відповідностей: еквіваленти та аналоги (варіантні відповідники). Класифікація типів міжмовних лексичних відповідників за формою (конвергентні та дивергентні), за обсягом передачі екстралінгвістичної інформації (повні та часткові), за характером функціонування у мові (константні та оказіональні), за способом перекладу (прямі, синонімічні, антонімічні, гіперонімічні, описові, запозичені). Функціональні відповідники.

Змістова структура слова та аспекти її розгляду: 1) як сукупність елементарних сем, що утворюють дане значення слова; 2) як сукупність лексико-семантичних варіантів і значень, які слово отримує у процесі функціонування. Лексичні особливості, пов'язані з різним мовним баченням світу, вираження значення

істоти.

Лексико-семантичні трансформації у перекладі. Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Логічний розвиток поняття (метонімічний перенос у перекладі). Перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії).

Безеквівалентна лексика та шляхи її відтворення у перекладі, транслітерація та транскрипція, калькулювання, описовий переклад і підстановка. Передавання реалій. Прагматична адаптація елементів, що передають асоціативні реалії. Переклад неологізмів.

Специфіка перекладу окремих розрядів лексики. Переклад суспільно-політичних та науково-технічних термінів. Експресивне вживання термінів і його відтворення у перекладі. Переклад власних імен, географічних назв, назв установ, організацій, періодичних видань тощо. Роль традиції у перекладі власних імен. Передавання інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики.

Сполучуваність слів у процесі перекладу. Особливості перекладу стійких словосполучень. Способи відтворення фразеологічних одиниць. Переклад образних фразеологізмів. Повне та часткове збереження та втрати образності при перекладі. Передавання прислів'їв, крилатих слів. Експресивне перетворення фразеології та його відображення у перекладі.

Лексикографія у перекладі. Види лексикографічних джерел. Використання словників різних типів: двомовних, багатомовних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних, галузевих, словників скорочень і т.п. Енциклопедії, довідники та їх роль у перекладі. Ведення перекладацької картотеки.

Граматичні проблеми перекладу

Граматичні значення та їх передавання в перекладі. Збіг та

розходження граматичних моделей рідної та іноземної мов. Граматичні відповідники, їхня відносність. Вибір граматичного відповідника в залежності від семантико-синтаксичної функції, лексичного наповнення та стилістико-експресивної функції конструкції.

Граматичні трансформації при перекладі: перестановка, заміна членів речення та частин мови, додавання та опущення слів. Структурна обумовленість граматичних трансформацій.

Обов'язкові граматичні заміни при відсутності деяких морфологічних категорій у мові перекладу: передавання засобами іноземної мови видових форм рідної мови, функцій артиклів, особливих випадків вживання займенників, конструкцій з безособовими формами дієслів, які відсутні у рідній мові і т.п. Передавання модальності у перекладі.

Засоби відтворення граматичних категорій рідної та іноземної мов. Категорія роду, як засіб організації іменникової синтагми. Словотвірні та стилістичні функції категорії роду. Категорія детермінації та засоби її відтворення. Переклад на українську мову присвійних детермінативів французької мови. Дієслівні категорії: часу, способу, виду, стану.

Взаємозалежність синтаксичних і лексико-семантичних перетворень при перекладі висловлювання. Конверсивні перетворення. Реалізація у французькій та рідній мовах базової структури речення: "підмет-присудок-додаток". Інтерпретація базової структури речення на семантичному рівні.

Суб'єктно-об'єктна трансформація в перекладі. Трансформація складного речення у просте і навпаки. Заміна підрядності сурядністю та сурядності підрядністю. Способи підкреслення смислового центру (реми) висловлювання у рідній та іноземній мовах. Шляхи подолання інверсії в реченні при перекладі. Комунікативне членування тексту і його відтворення в перекладі.

Стилістичні та прагматичні проблеми перекладу

Стилістична та прагматична характеристики тексту як цілого та її відтворення у перекладі. Поняття комунікативної мети тексту. Передавання стилістичного забарвлення слів і граматичних зворотів (архаїзми, вульгаризм, канцеляризм, колоквіалізми тощо). Експресивна конкретизація при перекладі на рідну мову.

Прагматична адаптація тексту при перекладі. Слова, що виражають об'єктивні поняття, переклад їх на рідну мову. Відтворення у перекладі власних назв; історичні та екстралінгвістичні фактори добору засобів їх перекладу, транскрибування власних назв. Прагматична адаптація інтернаціоналізмів.

Передача стилістичних засобів: повторів, паралелізмів, метафор, метонімії, гри слів і т.п. Розкриття алюзій та прихованих цитат. Передача композиційних особливостей оригіналу.

Специфіка перекладу текстів різних жанрів: офіційно-ділових, науково-технічних, публіцистичних, художніх. Особливості газетно-публіцистичного стилю у французькій та українській мовах та їх відтворення у перекладі.

Перекладацька діяльність

Основні особливості перекладацької діяльності. Організація перекладацької справи в Україні та за її межами. Елементи наукової організації праці перекладача. Етика перекладача. Сутність професійної етики перекладача. Моральні принципи перекладача. Норми професійної поведінки перекладача. Професійна придатність і професійні вимоги.

Історія перекладацької думки

Славістика. Слов'янська перекладацька традиція. Англійська перекладацька традиція (Т. Севорі, Дж. Ферс, М.А.К. Хеллідей, Дж. Кетфорда, П. Ньюмарка, М. Снелл-Хорнбі, Ж.-П. Віне, Ж. Дарбельне, Ж. Мунен). Інтерпретативна теорія франко-канадського перекладознавства (Д. Селескович, М. Ледерер, Д.

Селескович, М. Ледерер). Теоретичні інновації в перекладознавстві США (теоретичні праці Ю. А. Найди. Монографія «До науки перекладати». Розвиток перекладознавчих поглядів Найди в працях Тойбера. Праці Баскет-Макгайр і Росса). Перекладацькі школи в Німеччині (О. Каде, А. Нойберт, Г. Єгер, К. Райс, В. Віллс, Х. Крінгс, Е.-А. Гутта). Перекладацькі дослідження в Скандинавії. Теоретичні концепції А. Людсканова і Г. Турі.

З СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ

(складені відповідно з програмою підготовки студентів освітнього ступеня «Бакалавр»)

Основні одиниці фонетичної системи. Системи голосних та приголосних фонем. Типи лексичних значень слів. Структура лексичного значення. Сема як мінімальний компонент значення слова. Типи зв'язків між лексико-семантичними варіантами: метонімія, метафора, гіперогіпонімія, енантіосемія. Структура багатозначності слів: радіальна, ланцюжкова, радіально-ланцюжкова. Семантична тотожність слова. Активна та пасивна лексика. Фразеологізм та його основні властивості. Семантична та лексикограматична структура фразеологізму.

Морфема та слово. Їх загальні ознаки та відмінності. Поняття про аломорфи та варіанти морфеми. Типи афіксальних морфем (префікси, суфікси, флексії, постфікси). Поняття граматичної основи слова. Типи основ. Виробнича основа. Структурна та семантична співвідносність похідної основи з основою, що виробляє. Словотвірний тип. Продуктивні та непродуктивні словотвірні типи. Морфемні та неморфемні способи словотвору.

Лексико-граматичні розряди іменників. Категорія роду іменників. Її значення та способи вираження. Система відмінкових форм та значень. Чинники, що зумовлюють значення відмінкових форм. Лексико-граматичні розряди прикметників. Короткі форми

якісних прикметників. Категорія 8 ступеня порівняння прикметників. Дієслово як частину мови. Обсяг дієслівної лексики. Основи дієслова, їх формотворчі функції. Продуктивні та непродуктивні класи дієслів у російській мові. Категорія виду дієслова. Способи утворення видової пари. Перехідні та неперехідні дієслова. Їх зв'язок із категорією об'єктності. Категорія застави дієслова. Граматичне значення та способи вираження заставних відносин. Причастя як атрибутивна форма дієслова. Дієприслівник як атрибутивна форма дієслова. Службові частини мови.

Підрядні зв'язки слів у словосполученні: узгодження, управління, примикання, відмінкове примикання. Принципи класифікації словосполучень. Пропозиція як основна синтаксична одиниця. Основні ознаки речення. Структурний, семантичний та комунікативний аспекти речення. Члени речення як структурно-семантичні компоненти речення. Морфологізовані та неморфологізовані члени речення.

Структурно-семантичні типи односкладових речень. Структурно-семантичні різновиди неповних речень. Ускладнення формальної та семантичної структури простої пропозиції. Різновиди ускладненої пропозиції. Складне речення як формально організоване синтаксичне об'єднання предикативних одиниць. Складносурядні пропозиції. Їх основні структурно-семантичні типи. Складнопідрядні речення. Питання класифікації складноподчинених пропозицій. Багатокомпонентні складнопідрядні пропозиції. Їх типи та різновиди. Безспілкова складна пропозиція та її структурно-семантичні типи. Поняття про складне синтаксичне ціле як одиниці тексту. Період як особлива форма організації монологічного мовлення. Основні різновиди періоду. Поняття чужої мови. Форми передачі чужої мови.

З ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

(складені відповідно до програми підготовки студентів освітнього ступеня “Бакалавр”)

Абітурієнти повинні вміти правильно застосовувати всі граматичні правила, зазначені нижче, а саме:

- odmiana rzeczowników, przymiotników, zaimków i liczebników przez przypadki w liczbie pojedynczej i mnogiej według wzorów deklinacji męskiej, żeńskiej, nijakiej i mieszanej;

- znajomość funkcji syntaktycznych przypadków centralnych (mianownika, dopełniacza, biernika i miejscownika) oraz peryferycznych (narzędnika, celownika, wołacza);

- odmiana rzeczowników o rozszerzanym temacie typu *imię* (*imi-eni-a*, *imi-on-a*), *kamień* (*kamie-ni-a*) i *zwierzę* (*zwierz-ęci-a*, *zwierz-ęt-a*);

- odmiana polskich nazw własnych typu *Kościuszko*, *Zimny*, *Nowakowa*, *Nowakówna* (nazwiska) i *Białystok*, *Chyżne*, *Zakopane* (nazwy miejscowości);

- odmiana rzeczowników nieregularnych typu *ksiądz*, *księżę*, *chrzest*; także tych, których formy zależą od znaczenia, w tym: *ucho* - *uszy* jako część ciała, ale *ucha* jako części naczyń i toreb;

- umiejętność stosowania niektórych form deklinacyjnych w zależności od typu tekstu i stylu wypowiedzi, w tym form mianownika używanych zamiast wołacza w języku mówionym: *Zosia!* *Piotrek!* *Mama!* i form wołacza używanych obowiązkowo w języku pisanim i w kontaktach oficjalnych: *Droga Zosiu!* *Kochana Mamo!* *Panie profesorze!* *Szanowny Panie Profesorze!*;

- koniugacja czasowników regularnych i nieregularnych, także tych, których odmiana zależy od znaczenia, typu: *wieźć* (*ja wiozę*, *ty wieszysz*; *wiozłem*); *wieść* (*ja wiodę*, *ty wieszysz*; *wiodłem*);

- odmiana czasowników w trybie oznajmującym (czasy: teraźniejszy, przeszły i przyszły czasowników dokonanych i

niedokonanych), przypuszczającym i rozkazującym;

- odmiana czasowników w stronie czynnej, zwrotnej i biernej (tworzenie form strony biernej, ich nacechowanie stylistyczne i zakres użycia w zdaniach typu: *Kazimierz Wielki założył Akademię Krakowską w roku 1364. Akademia Krakowska została założona przez Kazimierza Wielkiego w 1364 roku*);

- tworzenie i użycie nieosobowych form czasownika: imiesłówów przymiotnikowych (czynnych na -ący i biernych na -ony, -ny, -ty) oraz imiesłówów przysłówkowych (współczesnych na -ąc i uprzednich na -wszy, -szy);

- użycie form imiesłowowych w ramach synonimii syntaktycznej typu:

Ten student, zdający dziś egzamin ustny, właśnie wyszedł. / Ten student, który zdawał dziś egzamin ustny, właśnie wyszedł.

Wróciwszy do domu, zabrała się szybko do odrabiania lekcji. / Po powrocie do domu zabrała się szybko do odrabiania lekcji. / Kiedy wróciła do domu, zabrała się szybko do odrabiania lekcji. / Wróciła do domu, a potem zabrała się szybko do odrabiania lekcji. / Wróciła do domu i zabrała się szybko do odrabiania lekcji; Zapłacony przez ojca rachunek był bardzo wysoki. / Rachunek, który został zapłacony przez ojca, był bardzo wysoki. / Rachunek, który zapłacił ojciec, był bardzo wysoki;

- wzory składniowe czasowników polskich, także wtedy, gdy wzór zależy od znaczenia czasownika, typu: wydać - 1. zapłacić: *kto wydaje co na co, na kogo, np. Adam wydaje dużo pieniędzy na życie; wydać - 2. zwrócić, przydzielić: kto wydaje co komu, np. Kelnerka wydała mi 25 złotych reszty; wydać - 3. zdradzić, ujawnić: kto wydaje kogo, co przed kim, np. W czasie rozprawy złodziej wydał swoich współników; wydać - 4. oddać za żonę: kto wydaje kogo za mąż za kogo, np. Mama jest bardzo zadowolona, bo wydaje swoją najmłodszą córkę za cudzoziemca; wydać - 5. narazić na coś: kto wydaje kogo, co na co, np. Wszyscy opuścili go i wydali na pewną zgubę;*

- umiejętność budowania zdań złożonych ze zdaniem podrzędnymi rozpoczynanymi zaimkami względnymi typu *który* i spójnikami, jak w przykładzie: *Chłopak, na którego czekałam przez tyle lat, nigdy już nie wróci. Postanowił nie wracać, gdyż / ponieważ / dlatego że / bo czuł się przez ciebie zdominowany;*

- umiejętność przekształcania zdań pojedynczych w jedno zdanie złożone typu: *Michel przyjechał rok temu do Polski. Chciał tu studiować slawistykę. / Michel przyjechał rok temu do Polski, dlatego że chciał tu studiować slawistykę;*

- umiejętność przekształcania zdań złożonych w zdania pojedyncze typu: *Kolega namawiał nas, żebyśmy wyjechali wcześniej. / Kolega namawiał nas na wczesny wyjazd;*

- umiejętność używania imiesłówów przysłówkowych w zdaniach;

- umiejętność budowania okresów warunkowych - rzeczywistych (jak w zdaniach typu: *Jeżeli tak bardzo chcesz, pójdziemy w sobotę na koncert Maryli Rodowicz*), możliwych (typu: *Jeżeli zdam / Jeślibym zdał wszystkie egzaminy w czerwcu, pojadę na wakacje do Włoch*) i nierzeczywistych (typu: *Gdybym wiosną więcej pracował, skończyłbym już pracę magisterską, ale ponieważ tak się nie stało, wciąż muszę nad nią pracować;*

- umiejętność budowania zdań wielokrotnie złożonych;

- umiejętność używania mowy niezależnej (jej wykładników formalnych),

- umiejętność używania mowy zależnej (jej formalnych wykładników),

- umiejętność przekształcania mowy niezależnej w zależną;

- umiejętność używania w tekstach odpowiednich konstrukcji poznanych w ramach synonimii syntaktycznej.

3.4 ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ БІЛЕТІВ

Перше завдання - тест з теоретичних питань по теорії перекладу, сучасній російській мові, практичному курсу польської мови.

Тест буде розташований на Навчальному порталі. Для проходження тесту надано 30 хвилин. Тест містить 50 питань.

Приклад тестового питання

Переклад, у якому еквівалентно відтворено лише предметно-логічну частину змісту оригіналу при можливих відхиленнях від жанрово-стилістичної норми й узувальних правил вживання мови перекладу, це:

- а) адекватний переклад
- б) точний переклад
- в) еквівалентний переклад

Складна сукупність мовних та смислових ознак, оцінка яких складається з понять лексичного багатства, образності, індивідуальності мови персонажів – це:

- а) прагматична якість тексту
- б) естетична якість тексту
- в) неосновна якість тексту

Семантичні синоніми ентузіазм – *наснагу* відрізняються один від одного:

- а) ступенем прояву ознаки;
- б) розширенням чи звуженням значення;
- в) абстрактністю чи конкретністю;
- г) додаткове значення.

Друге завдання – перекласти уривок (200-220 др.зн.) публіцистичного тексту з російської на українську.

Третє завдання – перекласти уривок (200-220 др.зн.) художнього тексту з польської на українську

3.5 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання дорівнює 100 балів. Згідно цієї шкали студенти, що складають іспит та набирають від 0 до 59 балів демонструють низький рівень володіння предметом; від 60 до 73 – нижче середнього, від 74 до 81 – середній, від 82 до 89 – вище середнього, від 90 до 100 – високий рівень володіння предметом.

A (відмінно) – 90-100 балів;

B (добре) – 82-89 балів;

C (добре) – 74-81 бал;

D (задовільно) – 64-73 бали;

E (задовільно) – 60-63 бали.

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1	Написання ділового листа за заданими параметрами - 10 балів – достовірний переклад термінів з використанням адекватних перекладацьких засобів та трансформацій; - 10 балів – коректне тлумачення та переклад синтаксичних функцій, зрозуміння та адекватний переклад відповідних синтаксичних конструкцій з використанням адекватних синтаксично обґрунтованих трансформацій; - 10 балів – загально-лінгвістична компетентність: правопис, вживання артикля, часу/способу дієслова,	50

	відмінку іменника, тощо.	
2	Письмовий переклад публіцистичного тексту, що оцінюється наступним чином: - до 10 балів – достовірний переклад громадсько-політичних понять і термінів з використанням адекватних перекладацьких засобів та трансформацій; - до 8 балів – коректне тлумачення та переклад синтаксичних функцій, зрозуміння та адекватний переклад відповідних синтаксичних конструкцій з використанням адекватних синтаксично обґрунтованих трансформацій; - до 7 балів – загально-лінгвістична компетентність: правопис, вживання артикля, часу/способу дієслова, відмінку іменника, тощо.	25
3	Письмовий переклад художнього тексту, що оцінюється наступним чином: - до 10 балів – достовірний переклад громадсько-політичних понять і термінів з використанням адекватних перекладацьких засобів та трансформацій; - до 8 балів – коректне тлумачення та переклад синтаксичних функцій, зрозуміння та адекватний переклад відповідних синтаксичних конструкцій з використанням адекватних синтаксично обґрунтованих трансформацій; - до 7 балів – загально-лінгвістична компетентність: правопис, вживання артикля, часу/способу дієслова, відмінку іменника, тощо.	25

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Теорія і практика перекладу

1. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.
2. Васенко Л. А., В. В. Дубічинський, О. М. Крimeць. Фахова українська мова: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
3. Володіна Т.С., Рудківський О.П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Навч.-метод. посібник. К.: Вид. центр КНЛУ, 2017. 296 с.
4. Гайдук Н. А. Навчально-методичний посібник з перекладу для ЗВО спеціальності «Філологія» / укл. Н.А. Гайдук, к. філол. н., доцент кафедри слов'янської філології та перекладу. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Маріуполь: МДУ, 2021. – 255 с.
5. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу/ В. В. Коптілов.-К: Юніверс, 2002. 280 с.
6. Корунець І. В. Короткий нарис історії українського та західно-європейського перекладу/ І. В .Корунець.- К.: КНЛУ, 2000.
7. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу/ І. В.Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2003.
8. Корунець І.В. Лекції зі вступу до перекладознавства / І.В. Корунець. - Вінниця: Нова Книга, 2001. – 86 с.
9. Мороховський А. Н. та ін. Стилiстика англійської мови/ А. Н. Мороховський та ін..- К.:Вища школа, 1991. - 272 с.
10. Ярова Г.Г. Мистецтво перекладу. The Art & Craft of Translation : Sourcebook for ESL Students: Навчальний посібник з усного та письмового перекладу для студентів старших курсів вищих навчальних закладів. К.: Логос, 2017. 353 с.

11. Lambert J. Functional Approaches to Culture and Translation. Selected Papers by José Lambert / Dirk Delabastita, Lieven D'hulst and Reine Meylaerts (eds). – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 2006. – 225 p.

Сучасна російська мова

1. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 264 с.

2. Загнітко А. П. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця, 2020.

3. Козлова О.Е. Современный русский язык. Морфология (именные части речи). Дніпропетровськ: Нова ідеологія, 2009. 72с.

4. Козлова О.Е. Современный русский язык. Морфология (глагол, наречие, служебные части речи). Дніпропетровськ: Нова ідеологія, 2010. 88 с.

5. Історія та теорія світової літератури

Іноземна мова (польська)

1. Gałyga D. Ach, ten język polski! (ćwiczenia komunikacyjne dla grup początkujących) / Redaktor Lohman W. Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIwersITAS, 2006. 192 s.

2. Hącia A. Język polski: 365 ćwiczeń z gramatyki / Opracowanie redakcyjne i korekta Redakcja języka polskiego Wydawnictwa Langenscheidt Polska. Kraków : Wydawnictwo Langenscheidt Polska, 2007. 220 s.

3. Język polski dla cudziemców / seria pod redakcja Miodunki W. Ćwiczenia gramatyczne: Czas na czasownik / Recenzent Dąbrowska A. Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIwersITAS, 2006. 222 s.

4. Kurzowa Z. Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego. Wraz z indeksem pojęciowym wyrazów i ich znaczeń /

Indeks pojęciowy opracowała J. Winarska. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2005. – 562 s.

5. Szelc-Mays M. Nowe słowa – stare rzeczy (podręcznik do nauczania słownictwa języka polskiego) – poziomy : podstawowy i średni ogólny / Redaktor Lohman W. Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIWERSITAS, 2004. 196 s.